

Asia: Lausunto ministeriölle SOTE järjestämislaista ja voimaanpanolaista

Älyllisen kehitysvammaisuuden esiintyminen on keskimäärin 1 % väestöstä. Jos mukaan otetaan kaikki vaikeista neurologisista kehityksen erityisvaikeuksista kärsivät, prosenttiluvuksi saadaan 3 %. Älyllinen kehitysvammaisuus poikkeaa muusta vammaisuudesta siten, että se vaikuttaa laaja-alaisesti henkilön toimintakykyyn. Nämä henkilöt tarvitsevat erityistukea eri asteisesti koko elämänsä ajan. Älyllisen kehitysvamman lisäksi henkilöillä on usein lisäsairauksia, epilepsiaa, psyyken/mielenterveyden ongelmia, unihäiriöitä, ruoansulatuskanavan sairauksia ja aistipoikkeavuuksia. Lisäsairaudet aiheuttavat terveydenhuollon palvelujen tarvetta muuta väestöä enemmän. Kehitysvammaisuuden esiintyvyys ei ole laskenut, mutta heidän elinikänsä on kasvanut merkittävästi hyvän terveydenhuollon ja kuntoutuksen ansiosta.

Varsinais-Suomen erityishuoltoapiirin kuntayhtymä, KTO, vastaa kuntien tarpeiden mukaan erityishuollon järjestämisestä varsinaissuomalaisille ja Varsinais-Suomessa asuville henkilöille, joilla on älyllinen kehitysvamma tai muu vaikea-asteinen neurologinen tai neuropsykiatrinen häiriö.

Maakuntauudistuksessa Varsinais-Suomen erityishuoltoapiiri, KTO, siirtyy varoineen, velkoineen ja henkilöstöineen liikkeenluovutuksella Varsinais-Suomen sote-maakuntaan.

Varsinais-Suomen erityishuoltoapiiri pitää maakuntauudistusta kehitysvammaisten sote-asiakkaiden näkökulmasta erittäin hyvänä ja odotettuna perustuen alla oleviin seikkoihin.

1. Jokaisella kehitysvammaisella henkilöllä pitää olla mahdollisuus maakuntalaisena saada palvelut ns. lähipalveluna omasta maakunnasta lähellä omaa sosiaalista verkostoaan. Maakunta ja yhteistoiminta-alue Satakunnan maakunnan kanssa antaa tähän riittävän väestöpohjan. Tällä hetkellä kehitysvammaisia henkilöitä on valtakunnallisesti toisten erityishuoltoapiirien alueella, ja nämä piirit laskuttavat ei-jäsenkunnilta palveluista enemmän. Tämä epäkohta poistuu, jos jokaisen palvelut on järjestetty omassa maakunnassaan.
2. Erityishuollon asiakkaat tarvitsevat usein perusterveydenhuoltoa, erikoissairaanhoidon ja erilaisia sosiaali- ja vammaispalvelulakien mukaisia palveluita. Tällä hetkellä eri toimialueiden välillä on huomattaviakin raja-aitoja. Maakuntauudistus tuo hyvän mahdollisuuden näiden raja-aitojen madaltamiseen ja järkevien palveluketjujen luomiseen. Tämä näkyy asiakkaille oikeapaikkaisena ja oikea-aikaisena palveluna ja järjestäjälle taloudellisena järkevyytenä.
3. Erityishuollon ja vammaispalvelujen monialaisia osaajia, erityisesti kehitysvammalääketieteen, sosiaalihuollon ja kehitysvammapsykologian, on suhteessa muihin sotetoimijoihin vähän. Uudessa maakunnassa on tärkeää, että kaikki kunnissa oleva osaaminen ja erityishuoltoapiirin osaaminen yhdistetään yhdeksi vahvaksi vammaisalan osaajaksi maakunnassa. Tällöin pystytään takaamaan yhdenvertaiset palvelut palvelutarpeen mukaisesti eri vammaisryhmille ja erityisesti huomioon ottaen kehitysvammaisuudesta johtuvat laaja-alaiset tarpeet.
4. Yhteistyöhön tulevassa maakunnassa olevien vammaisneuvostojen kanssa on hyvä luoda selkeät raamit.

Yksi korjausehdotus lakiuudistukseen on:

Nyt kehitysvammaisuus on hyvin huomioitu sosiaalipalvelujen rahoituksen tarpeellisuuskertomessa. Kuitenkin kehitysvammaisilla on selvästi muita väestöä enemmän terveysongelmia ja heidän terveyspalvelujen tuottaminen on aikaa vievää ja erityisosaamista vaativaa. Tämä tulisi huomioida myös terveyspalvelujen rahoituksen kohdalla tarpeellisuuskertoimena.

Yhteenvetona Varsinais- Suomen erityishuoltopiirin kuntayhtymä, KTO, lausuu, että maakuntauudistus mahdollistaa vammaisten ja erityisesti kehitysvammaisten palvelujen nykyistä tasavertaisemman, oikea-aikaisen ja tarpeiden mukaisen palvelujen järjestämiseen ja tuottamiseen.

Varsinais-Suomen erityishuoltopiirin kuntayhtymä, KTO, on jo nyt kuntien yhteistoimintaorganisaationa, valmis toimimaan maakunnassa ns. katto-organisaationa kuntien ja erityishuollon vammaisosaajien yhdistämiseksi yhdeksi toimialueeksi tulevassa Varsinais-Suomen sote maakunnassa, mikäli niin halutaan.

Paimio, 17.9.2020

Varsinais-Suomen erityishuoltopiirin, KTO:n, puolesta

Seija Aaltonen
kuntayhtymän johtaja